

วิกฤตสารหนู 'แม่น้ำกก'

จีรัฐถก 3 ชาติ ป้อง ศก.เชียงรายพัง

พลังที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ (สคพ.) ที่ 1 กรมควบคุมมลพิษ ได้ประกาศแจ้งเตือนประชาชนไม่ให้ใช้น้ำจากแม่น้ำกกอุปโภคบริโภค หลังผลตรวจวิเคราะห์น้ำและตะกอนดินจากแม่น้ำกกในพื้นที่ อ.แม่สาย จ.เชียงใหม่ และ อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย พบปริมาณ “สารหนู” เกินมาตรฐานทั้ง 3 จุด ค่าคุณภาพน้ำเสีย BOD แม่น้ำกก เฉลี่ย 5.2 มก./ลิตร เกินมาตรฐาน (มาตรฐานไม่เกิน 4) ปริมาณสารหนูเฉลี่ย 0.012-0.026 มก./ลิตร (มาตรฐานไม่เกิน 0.01)

ตอกย้ำรายงานคุณภาพน้ำปี 2567 จากกรมควบคุมมลพิษระบุว่า แม่น้ำ

ดร.สีบสกุล กิจนุกร

กกอยู่ในลำดับที่ 8 จาก 10 แหล่งน้ำที่เสื่อมโทรมที่สุดในภาคเหนือ

แม่น้ำกกมีความยาวประมาณ 285 กิโลเมตร มีต้นกำเนิดที่เมืองกก จังหวัดเชียงตุง ในรัฐฉานของเมียนมา ไหลเลาะเข้าสู่ประเทศไทยที่ อ.แม่สาย จ.เชียงใหม่ อ.แม่จัน อ.เมืองเชียงราย อ.เวียงชัย อ.พญาเม็งราย จ.เชียงราย และไหลลงแม่น้ำโขงที่ อ.เชียงแสน จ.เชียงราย ระยะทางยาว 130 กิโลเมตร เป็นเส้นทางน้ำสายสำคัญที่ก่อให้เกิดชุมชนและศิลปวัฒนธรรมสองฝั่งแม่น้ำมากมาย มีความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ปลานานาชนิด และเป็นเส้นทางลือที่ใช้หล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตร

ลำนํ้าสาขาที่สำคัญ ได้แก่ น้ำแม่ฝาง

ประชาชาติ ธุรกิจ

Prachachat Turakij
Circulation: 120,000
Ad Rate: 1,650

Section: First Section/เศรษฐกิจภูมิภาค

วันที่: จันทร์ 14 - พุธ 16 เมษายน 2568

ปีที่: 47

ฉบับที่: 5766

Col.Inch: 141.04 Ad Value: 232,716

หน้า: 7(บน)

PRValue (x3): 698,148

ศิลปิน: สีสี่

หัวข้อข่าว: วิกฤตสารหนู 'แม่น้ำกก' จีรัฐถก 3 ชาติ บ้อง ศก.เชียงรายพัง

น้ำแม่ลาว และน้ำแม่สรวย ซึ่งปัจจุบันอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการอุปโภคบริโภคตลอดจนสุขภาพของผู้น้ำของพื้นที่ อ.แม่สาย จ.เชียงใหม่ และ จ.เชียงราย อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ต้นตอสำคัญพบว่ามีการทำเหมืองทองคำของบริษัทจีนในพื้นที่ ณ บริเวณต้นแม่น้ำกก เขตเมืองยอน ของรัฐฉาน ที่มีการเปิดหน้าดิน เปลี่ยนจากป่าอุดมสมบูรณ์เป็นพื้นที่เปิดหน้าดินกว้างใหญ่ขึ้น ตั้งแต่ปี 2567-2568 ซึ่งมูลนิธิสิทธิมนุษยชนไทใหญ่ประเมินว่าเหมืองทองคำทั้งหมดไม่มีการบำบัดน้ำก่อนปล่อยทิ้งในแม่น้ำกก

สถานการณ์วิกฤตครั้งนี้เป็นภัยพิบัติที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นมลพิษข้ามพรมแดนที่ได้รับผลกระทบจากประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากปัญหาฝุ่นควันข้ามพรมแดนที่ยังไม่คลี่คลาย ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของคนไทยอย่างสูง

ล่าสุด นายชรินทร์ ทองสุข ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ให้เพิ่มความถี่ในการเก็บตัวอย่างน้ำตั้งแต่รอยต่อกับ จ.เชียงใหม่ ไปจนถึงปลายน้ำที่ อ.เชียงแสน ก่อนแม่น้ำกกจะไหลลงสู่แม่น้ำโขง รวมถึงมีคำสั่งให้สำนักงานสาธารณสุข การประปาส่วนภูมิภาค (กปภ.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมสำรวจแหล่งใช้น้ำทั้งอุปโภคบริโภค เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม เพื่อหา

ทางแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบ โดยได้ประกาศให้ประชาชนหลีกเลี่ยงการดื่มหรือสัมผัสน้ำจากแม่น้ำกกโดยตรง **จัดตั้ง Lab ที่เชียงราย เม.ย.นี้**

ดร.สืบสกุล กิจนุกร อาจารย์ประจำสำนักวิชาวิศวกรรมสังคม มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (มฟล.) เปิดเผย “ประชาชาติธุรกิจ” ว่า เรื่องเร่งด่วนใหญ่คือ การสร้างความปลอดภัยของผู้น้ำประปาในการอุปโภคบริโภค คาดว่ามีประชากรเป็นแสนคนที่ใช้น้ำจากแม่น้ำกก เฉพาะ กปภ.ที่รับผิดชอบในเขตตัวเมืองมีผู้ใช้บริการราว 40,000 ราย โดยผู้ใช้ 1 รายคือ 1 ครอบครัว เฉลี่ยครอบครัวละ 3 คน รวมคนใช้น้ำประปาประมาณ 120,000 คน หรืออาจมีมากกว่านี้ หากรวมห้าง

สรรพสินค้า โรงพยาบาล โรงแรม ร้านอาหาร โรงเรียน มหาวิทยาลัย วัดวาอาราม เป็นต้น

ล่าสุดทางจังหวัดเชียงรายออกประกาศแจ้งเตือน 1.ห้ามเอาร่างกายลงไปสัมผัสในแม่น้ำกก 2.ห้ามนำน้ำมารดหรือใช้ทางการเกษตร 3.ห้ามจับปลาและสัตว์น้ำ ทั้งนี้ สารหนูที่ตรวจพบ 3 จุดเมื่อปลายเดือนมีนาคม 2568 และออกมาประกาศแจ้งเตือนต้นเดือนเมษายน 2568 โดยยังไม่มีมาตรการเพิ่มเติม เพราะต้องส่งไปตรวจที่ Lab ใน จ.เชียงใหม่ เป็นเวลา 7 วัน หมายความว่าอาจมีมลพิษทางน้ำเพิ่มขึ้นหรือไม่ระหว่างรอการตรวจ

ประเด็นเร่งด่วนที่รัฐบาลต้องทำทันทีตอนนี้คือ การสร้างห้อง Lab ในจังหวัดเชียงราย เพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำ โดยเฉพาะการตรวจสอบโลหะหนัก ให้ได้ทราบผลรวดเร็วและเป็นปัจจุบันกว่าการส่งไปตรวจที่ จ.เชียงใหม่ เนื่องจากการส่งผลกระทบต่อสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง แม้ กปภ.จะระบุว่าน้ำประปาในจังหวัดเชียงรายปลอดภัย แต่ดูเหมือนเป็นคำอธิบายที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง ไม่มีตัวเลขยืนยันชัดเจนที่จะทำให้ประชาชนมั่นใจได้ และสารหนูในน้ำประปามีกระบวนการกำจัดอย่างไรหากเกิดสะสมในร่างกายผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนตลอดลำน้ำกกน่าเป็นห่วงมาก เพราะการได้

รับสารพิษอาจจะไม่ได้มีอาการทันที แต่จะสะสมและเกิดผลในระยะยาว 10-20 ปีข้างหน้า

“เชียงรายมีสถาบันการศึกษา 3 แห่งคือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเชียงราย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง สามารถผนึกกำลังทำงานร่วมกันได้ จึงอยากให้มีการผลักดันความร่วมมือของ 3 สถาบันนี้ให้เกิดขึ้นในการตรวจสอบหาสารโลหะหนักที่เป็นพิษในแม่น้ำกก ซึ่งจะมีข้อมูลนำไปใช้ในการตัดสินใจได้ และรัฐบาลต้องสนับสนุนให้เกิดห้อง Lab ภายใน 1 เดือนนี้”

จีเปิดโต๊ะเจรจาสงบ-เมียนมา-ว่า

ขณะที่ในเชิงนโยบายระดับประเทศควรเร่งให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขต้นเหตุของปัญหา คือเหมืองทองคำที่ตั้งอยู่ต้นน้ำแม่กกและต้นน้ำแม่สาย ซึ่งระยะ 2 ปีมีเหมืองทองเกิดขึ้น 5-6 แห่ง อยู่ในความรับผิดชอบของ “กองกำลังว่า” โดยมีบริษัทจีนเป็นผู้ลงทุน ซึ่งเปิดหน้าดินทำโดยไม่มีการบำบัดใด ๆ จะเห็นว่าการเพิ่มขึ้นของเหมืองทองส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรง และชี้ชัดได้เลยว่าต้นเหตุมาจากเหมืองทองในเขตรัฐฉาน ประเทศเมียนมา

ดร.สืบสกุลกล่าวว่า ข้อเสนอในเชิงนโยบายคือ 1.รัฐบาลไทยต้องไปคุยกับรัฐบาลเมียนมาในกรอบนโยบายระหว่างประเทศ 2.ผู้ส่งออกกำลังว่าที่

ดูแลพื้นที่และให้สัมปทานกับบริษัทจีน ต้องคุยกับรัฐบาลจีน เพื่อชี้ให้เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นในแม่น้ำกก อันเนื่องมาจากการทำเหมืองทองคำ ซึ่งกระทบทั้งสุขภาพ กระบวนการนิเวศคือ ปลาและสัตว์น้ำ และจะกระทบต่อห่วงโซ่อาหารในปลายทางคือ มนุษย์ที่ได้รับสารพิษ 3.นอกจากกลไกระดับรัฐต่อรัฐแล้ว อาจต้องใช้กลไกที่ไม่เป็นทางการด้วย อาทิ นักธุรกิจไทยที่มีเครือข่ายข้ามแดน หรือสมาคมทางการค้าไทย-เมียนมา ควรจะใช้ช่องทางนี้เพิ่มเติมในการร่วมเจรจาหาทางออกว่าการทำเหมืองสร้างผลกระทบ โดยการหาทางออกร่วมกัน คือ การยุติการทำเหมืองทอง

ตอนนี้ถือว่าสถานการณ์แม่น้ำกกรุนแรงที่สุด หากเปรียบเทียบกับสถานการณ์ PM 2.5 ที่ควบคุมสาเหตุไม่ได้ แต่ยังมีมาตรการป้องกันได้คือ ใช้หน้ากากอนามัย มีห้องปลอดฝุ่น หรือ

การใช้เครื่องฟอกอากาศ เป็นต้น แต่สถานการณ์แม่น้ำกกที่มีสารโลหะหนัก เป็นสิ่งที่ไม่มีอะไรมาป้องกันได้เลย แม้แต่ในระดับปัจเจกบุคคล นอกจากการซื้อน้ำดื่มที่บรรจุจากนอกพื้นที่จังหวัดเชียงราย และผู้ใช้น้ำในครัวเรือน ผู้ใช้น้ำในภาคธุรกิจการท่องเที่ยว การค้า อุตสาหกรรม จะทำอะไร PM 2.5 ที่เกิดขึ้นระยะ 2-3 เดือน ยังมีวันหายไป แต่เหมืองทองมีการทำทุกวัน และปล่อยสารพิษลงแม่น้ำกกทุกวัน

ผลกระทบ ศก.เชียงราย

ตัวเลขโครงสร้างเศรษฐกิจมวลรวมของจังหวัดเชียงราย มีมูลค่าประมาณ 1.6 แสนล้านบาท เป็นอันดับ 3 ของภาคเหนือรองจากเชียงใหม่ และนครสวรรค์ ส่วนใหญ่รายได้หลักคือภาคการท่องเที่ยว ที่มีถึง 35% ของ GPP มีนักท่องเที่ยวมาเยือนสูงถึง 5-6 ล้านคน และมีรายได้จากการท่องเที่ยวกว่า 58,000 ล้านบาท ซึ่งมากเป็นอันดับที่ 2 ของภาคเหนือ เป็นรองเพียงเชียงใหม่ รองลงมาภาคการเกษตร มีมูลค่า 45,000 ล้านบาท คิดเป็น 27% และภาคอุตสาหกรรม มีมูลค่า 36,000 ล้านบาท หรือ 22% ดังนั้น ภาคการท่องเที่ยวจึงกลายเป็น

เป็นหัวใจเศรษฐกิจของเชียงรายที่ได้อันดับขึ้นมาเป็นจังหวัดอันดับที่ 5 ที่สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้แกประเทศไทย และมีสถิตินักท่องเที่ยวพุ่งสูงสุดในรอบ 5 ปี

ดร.สืบสกุลกล่าวต่อไปว่า ผลกระทบต่อเศรษฐกิจเป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งปกติจังหวัดเชียงรายจะมีหาดเชียงราย อยู่ติดแม่น้ำกก ซึ่งในช่วงสงกรานต์เป็นแหล่งพักผ่อนและเล่นน้ำของคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว แต่ตอนนี้ต้องยุติกิจกรรมและการทำธุรกิจการค้าทั้งหมด ทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวเงียบเหงาอย่างมาก

สุดท้ายภาคการท่องเที่ยวจะได้รับผลกระทบในวงกว้าง เพราะนักท่องเที่ยวไม่มั่นใจในเรื่องความปลอดภัยในการใช้น้ำ ซึ่งกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวอย่างแน่นอน เพราะเชียงรายมีรายได้จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่ค่อนข้างมาก คนจะกล้ามาท่องเที่ยวหรือไม่ เศรษฐกิจจะกระทบภาคอุตสาหกรรม โรงแรม และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งระบบ

นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการใช้น้ำภาคการเกษตรที่มีมูลค่าครองลงมาในการนำน้ำจากแม่น้ำกก และแม่น้ำสาขา มาหล่อเลี้ยงภาคการเกษตรในพื้นที่และการประมงในแม่น้ำ ซึ่งกระทบตรงต่อการบริโภคสินค้าการเกษตรของประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว อันจะประเมินมูลค่าผลกระทบทางเศรษฐกิจตามภาพรวมไม่น้อยกว่า 60% ของ GPP หรือกว่า 1 แสนล้านในภาพรวม ยังไม่รวมถึงผลกระทบต่อเชิงสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ที่จะดูแลรักษาในระยะยาว